

Kommunalreform: stress og sygefravær

Medarbejderne har betalt en høj pris for kommunalreformen forrige år i form af stress, depressive tendenser og øget sygefravær. Symptomer, som en stor gruppe stadig mærker længe efter reformen.

Lavalder ■ Af Annetette Schultz Jørgensen

■ Allerede længe før kommunerne overhovedet blev slået sammen, var de ansatte på landets kommuner og amter stærkt negativt påvirkede af udsigterne til kommunesammenlægningerne. Faktisk begyndte blodtrykket at stige og de søvnløse nætter at melde sig for mange, allerede fra det tidspunkt hvor kommunalreformen blev varslet.

Det viser en ny undersøgelse fra Arbejdsmedicinsk Klinik i Hillerød og Anvendt Kommunal Forskning, der har taget temperaturen på de ansattes helbred og psyke både før og efter kommunefusionerne.

- Selv om det blev meldt ud fra starten, at ingen ansatte risikerede at miste jobbet, men kun at blive flyttet til en ny arbejdsplads eller en ny jobfunktion, viser undersøgelsen, at mange har været påvirket både før, under og efter kommunalreformen. Både dem, der skulle skifte arbejdsplads, og dem, der skulle blive, og bare have nye kolleger, siger overlæge og stressforsker Bo Netterstrøm.

Bo Netterstrøm står bag den endnu ikke færdige undersøgelse, som viser, at de ansatte både har reageret med forhøjet blodtryk, et stigende sygefravær og flere depressive symptomer.

Undersøgelsen omfatter fem kommuner og to amter – og hertil en kommune, der som den eneste ikke har været igennem en fusion i forbindelse med reformen og derfor indgår som 'kontrolgruppe'. Konkret har 500 ansatte fået lavet en klinisk undersøgelse og taget blodprøver og målt blodtryk,

1.300 har besvaret et spørgeskema, og endelig er der gennemført en kvalitativ undersøgelse blandt nøglemedarbejdere – alt sammen ad to omgange med to års mellemrum.

Mere stress før fusionerne end efter

- Vi havde en forventning om, at folks symptomer ville være større i 2008 end i 2006 og altså efter fusionerne, end før. Men faktisk viser undersøgelsen, at folks blodtryk var højere i 2006 og allerede fra det tidspunkt, hvor meldingen om reformen kom.

- Det viser generelt, hvordan usikkerhed på en arbejdsplads kan påvirke folks helbred og psyke. Og konkret viser det, at de ansatte på de kommunale arbejdspladser har været så bekymrede for fremtiden, at det faktisk har haft en indflydelse på deres helbred endda måneder, før sammenlægningerne overhovedet blev en realitet 1. januar 2007.

- Vi ved fra tidligere undersøgelser, at det kan påvirke de ansattes helbred voldsomt, når arbejdspladser fx lukker. Men det har jo slet ikke været på tale ved kommunalreformen, og alligevel har folks blodtryk og generelle helbred været ret påvirket af det, der skulle ske. Og det er et overraskende resultat, siger Bo Netterstrøm.

Da undersøgelsen endnu ikke er helt færdig, er det stadig for tidligt at give et entydigt svar på, hvilke faggrupper og forvaltningerne der har været mest under pres. Men indikationerne viser ifølge Netterstrøm, at det blandt andet

>

> er de ansatte i socialforvaltningerne og personaleafdelingerne, der har været hårdest ramt.

- Undersøgelsen omfatter alle ansatte og dermed alle de typer af medarbejdere, man finder på et rådhus eller en amtsgård. Men vi kan se, at de, der har følt sig mest stressede, især har været de ansatte i socialforvaltningerne. Det er egentlig ikke så underligt, for det er jo også dem, der almindeligvis har det højeste stressniveau blandt de kommunalt ansatte. Derfor har de også reageret voldsommere på udsigten til kommunalreformen.

Kvinder mere påvirket end mænd

Derudover viser undersøgelsen, at det især er de kvindelige medarbejdere, der har reageret på den usikre fremtid med voldsommere depressive symptomer end deres mandlige kolleger. I fusionskommunerne giver 40 procent flere kvinder udtryk for at sove dårligt om natten, at have hukommelsesbesvær, være nedtrykte og i det hele ikke have samme arbejd-

senergi som før, end i kontrolkommunen. Med det resultat, at sygefraværet for samme gruppe også er steget.

Før meldingen om kommunalreformen var det gennemsnitlige sygefravær på syv dage om året per medarbejder. Efter nyheden om en snarlig reform steg tallet til mere end 11 sygedage om året. Og der ligger det også, efter at kommunerne er slået sammen. Men kvinderne viser sig på flere måder at være dem, der har lidt mest under kommunalreformen.

- Da vi begyndte at se på undersøgelsen, fandt vi det overraskende resultat, at helt op til en tredjedel af alle i spørgeskemaundersøgelsen faktisk har skiftet job af egen fri vilje. Det er folk, der har benyttet sig af anledningen og altså på en eller anden måde har taget konsekvensen. Det har langt overvejende været yngre, veluddannede mænd. Og vi kan også se, at det generelt er dem, der har det bedst i dag. Kvinderne derimod er dem, der er blevet tilbage i kommunerne. Det er de ældste og dårligst uddannede og også dem, der er mest påvirkede, oplyser Bo Netterstrøm.

FAKTA ■ Om reformen og undersøgelsen

Da kommunalreformen blev indført 1. januar 2007, gik Danmark fra at have 271 til 98 kommuner. 65 af disse er blevet dannet ved, at to eller flere kommuner blev lagt sammen, mens 33 kommuner ikke blev rørt. Samtidig blev amtskommunerne nedlagt, og fem helt nye regioner blev oprettet. Det betød, at en lang række medarbejdere i den offentlige sektor fik ny arbejdsgiver. I alt drejede det sig om ca. 455.000 medarbejdere. Omtrent 30.000 medarbejdere flyttede fysisk arbejdspladser.

I undersøgelsen har Helsingør, Skævinge, Græsted-Gilleleje, Hillerød og Hørsholm Kommuner har deltaget. Hørsholm har indgået som kontrolkommune. Desuden har Nordjyllands og Frederiksborg amter deltaget.

Stadig 'dem' og 'os'

At reaktionerne på kommunesammenlægningerne allerede var til at tage og føle på før fusionerne, betyder dog ikke, at symptomerne har været forsvundet efter. Selv om det faktiske stressniveau var højere i 2006 end i 2008, har folks egen oplevelse af deres helbred været ringere efter fusionen.

Ifølge Bo Netterstrøm et tegn på, at stressreaktionen og de øvrige symptomerne med tiden så at sige har sat sig og altså – i overført betydning – er gået i blodet på folk. Men også et tegn på, at det, der presser folk i dag, er andre ting end før sammenlægningerne. Tidligere var medarbejderne påvirket af usikkerheden om, hvad fremtiden ville bringe, mens det, der volder problemer efter fusionerne, er, at de afdelinger, der er blevet slået sammen, stadig er opdelt i 'dem' og 'os'.

- I spørgeskemaet har vi spurgt folk, både før og efter, i hvor høj grad de har følt sig inddraget, velinformeret, og om de har følt, at de har haft indflydelse på processen. Her

vi kan se, at mange ikke har følt sig nok inddraget og stadig ikke gør det, og at der endnu hersker en opdeling mellem nye og gamle medarbejdere. Der er ligesom en tendens til, at de, der er flyttet til, føler sig mere trynede.

Bo Netterstrøm mener undersøgelsen først og fremmest viser, at kommunerne og amterne ikke har været gode nok til at kommunikere og informere de ansatte om, hvad der skulle ske, og hvordan det ville påvirke dem. Samtidig har man ikke i tilstrækkelig grad givet de ansatte mulighed for selv at få indflydelse på forløbet.

Men det er ikke for sent endnu, pointerer han:

- Der er stadig et arbejde at gøre for kommunerne, som handler om at få skabt et bedre arbejdsmiljø i de fusionerede kommuner og altså rystet folk sammen. Det er en klar ledelsesopgave og noget, der helt sikkert vil bidrage til det psykiske arbejdsmiljø. For det kan stadig blive meget bedre.

Annemette Schultz Jørgensen, freelance journalist

FAKTA ■ Nyuddannede psykologer særlig udsat

Især nyuddannede risikerer at bukke under for arbejdspress og stress. Det viste Dansk Psykolog Forenings undersøgelse af arbejdsvilkårene for de kommunalt ansatte psykologer, gennemført i maj 2009.

Stress, belastning og usikkerhed er blot nogle af de reaktioner, nyuddannede psykologer i kommunerne oplever. Det er især overarbejde og for mange administrative opgaver, der belaster de unge, nyere kandidater. De oplever nemlig ikke altid, at de kan udføre deres arbejde tilfredsstillende.

Det er de barske kendsgerninger i undersøgelsen af psykologers arbejdsforhold i kommunerne og baggrunden for, at Dansk Psykolog Forening nu går i gang med at udarbejde anbefalinger af, hvilke opgaver det er rimeligt at sætte nyuddannede/nyansatte psykologer til. Foreningens egen undersøgelse viste i øvrigt, at strukturreformen har haft en positiv betydning for det psykologfaglige miljø for 19 % af respondenterne, mens 17 % svarer, at reformen har præget det i negativ retning.

Se undersøgelsen på www.dp.dk > Aktuelt > Publikationer.

